

בש"פ 8300/19 - מדינת ישראל נגד מוחמד חליל אבו עישה

בבית המשפט העליון

בש"פ 8300/19

לפני: כבוד השופט ע' גרוסקופף

העוררת: מדינת ישראל

נגד

המשיב: מוחמד חליל אבו עישה

ערר לפי סעיף 53 לחוק סדר הדין הפלילי (סמכויות אכיפה - מעצרים), התשנ"ו-1996 על החלטת בית המשפט המחוזי מרכז בלוד במ"ת 48697-08-19 מיום 12.12.2019 שניתנה על ידי כב' השופט חגי טרסי

תאריך הישיבה: י"ח בכסלו התש"ף (16.12.19)

בשם העוררת: עו"ד דגנית כהן-ויליאמס

בשם המשיב: עו"ד און איתן

החלטה

לפניי ערר על החלטת בית המשפט המחוזי מרכז בלוד (כב' השופט חגי טרסי) מיום 12.12.2019 במ"ת 48697-08-19, במסגרתה נקבע כי המשיב יועבר למעצר בפיקוח אלקטרוני.

1. ביום 22.8.2019 הורה בית המשפט על מעצר עד תום ההליכים של המשיב, צעיר בן 21, לאחר שנטען כי לקח חלק בירי לעברו של מ', המתלונן בתיק העיקרי (ת"פ 48681-08-19. להלן: "המתלונן"). על פי כתב האישום, המשיב החליט לפגוע במתלונן על רקע סכסוך ביניהם. לצורך כך הוא נטל רכב מקרוביו, הרכיב על הרכב לוחית זיהוי של רכב אחר, ויחד עם אדם נוסף שזהותו אינה ידועה (להלן: "האחר") נסע לתור אחר המתלונן בעיר לוד. השניים היו מצוידים בכלי נשק חם וטעון. כשאייתרו את המתלונן ברחוב, הם קראו לו שיתקרב לרכבם. כשהתקרב המתלונן הם ירו לעברו 8 כדורים. המתלונן החל במנוסה, ונפגע מקליע באחוריו. עוברת אורח בת 50 לערך נפגעה באורח קשה מקליע שפגע בחזה. המשיב והאחר נמלטו מהמקום. המשיב החליף חזרה את לוחית הזיהוי של הרכב ושב לביתו. כתוצאה מהמעשים נגרם למתלונן פצע כניסה ויציאה של ירי באגן ימין. לעוברת האורח נגרם פצע ירי בחלקו השמאלי והעליון של החזה, אשר חורר את הקיבה וחלק מהמעיה הגס שלה. היא נותחה ואושפזה למשך כשבוע.

2. בגין מעשים אלו הוגש נגד המשיב ביום 22.8.2019 כתב אישום המייחס לו חבלה בכוונה מחמירה (שתי עבירות), לפי סעיפים 829(א)(1) בצירוף סעיף 29 לחוק העונשין, התשל"ז-1977 (כל הסעיפים להלן - בחוק זה); נשיאת והובלת נשק, לפי סעיף 411(ב); ירי בשטח בנוי, לפי סעיף 340(ב)(1); וזיוף סימני זיהוי של רכב, לפי סעיף 413ט. יחד עם כתב האישום הוגשה בקשה למעצר המשיב עד לתום ההליכים בעניינו.

3. ביום 10.10.2019 התקיים דיון בראיות. הצדדים הסכימו על קיום ראיות לכאורה לכך שהמשיב לקח חלק באירוע, וזאת מבלי שניתן לדעת מי מהמשתתפים בו, דהיינו - המשיב או האחר - ביצע את הירי במהלכו. בית המשפט (כב' השופט אברהם יעקב) קבע כי קמה עילת מעצר, ובהסכמת הצדדים הורה על הכנת תסקיר שירות מבחן לבחינת חלופת מעצר.

תסקיר שירות המבחן

4. תסקיר שירות המבחן הוגש ביום 21.11.2019. התסקיר מלמד כי המשיב נעדר עבר פלילי, מתגורר בבית סבו וסבתו בקריית עקרון ועובד לפרנסתו בעסק המשפחתי. את בית הוריו עזב לפני כשנה על רקע סכסוך עם המתלונן - המשיב ציין לפני שירות המבחן כי חווה איום מצד המתלונן, ולאחר שנפגע מירי והסיכון לחייו הפך מוחשי אף שקל לעזוב את הארץ. בקשר לכך הוצג לשירות המבחן הסכם סולחה בגדרו הגיעו המשיב והמתלונן להסכמות לסיום הסכסוך ביניהם. שירות המבחן ציין כי למשיב ברורה חומרת מצבו, וכי הוא חווה את המעצר "באופן מרתיע ומציב גבול". עם זאת, ציין כי למשיב תפיסה עצמית קורבנית, ונוצר הרושם כי הוא ממוקד במחיר האישי שהוא משלם על מצבו ומתקשה לבחון באופן ביקורתי את דפוסי התמודדותו עם הסכסוך.

5. במסגרת הערכת מסוכנותו של המשיב ציין שירות המבחן כי תפקוד המשיב יציב, כי הוא בעל יכולת הסתגלות תקינה למסגרות, וכי המיוחס לו חריג וקיצוני לאורח חייו. לצד זאת ציין כי המשיב בעל מאפיינים ילדותיים ומתקשה להציב לעצמו גבולות, בעיקר לא במצבי משבר, וכי הסכסוך בינו לבין המתלונן גרם לו תחושות איום, תסכול, כעס וחוסר אונים. אופי העבירות המיוחסות למשיב מלמד על זמינות לכאורית לנשק, קשר עם עבריינים, וכי הוא מחזיק בעמדות המאשרות אלימות במצבים של קונפליקט ואיום. על רקע כל האמור קבע שירות המבחן כי הסיכון להישנות עבירות מצדו של המשיב הוא בינוני. אשר למפקחים שהוצעו על ידי המשיב, שירות המבחן התרשם לחיוב משלושה

מהם, בני משפחתו של המשיב, אשר מתגוררים בקרית עקרון. על יסוד האמור, שירות המבחן בא בהמלצה להעביר את המשיב למעצר בפיקוח אלקטרוני.

הליכים קודמים

6. ביום 21.11.2019 הורה בית המשפט (כב' השופט עידו דרויאן-גמליאל) כי מנהלת הפיקוח האלקטרוני תגיש חוות דעת אשר להיתכנות מעצר המשיב בפיקוח אלקטרוני. כשבועיים לאחר מכן, ביום 3.12.2109 קבע בית המשפט (כב' השופט חגי טרסי), לאחר ששמע את טענות הצדדים, כי קיימים במקרה טעמים מיוחדים שעשויים לאפשר העברת המשיב למעצר בפיקוח אלקטרוני, ואולם, מצא כי המרחק בין קריית עקרון לבין מוקד הסכסוך בעיר לוד, אשר עומד על מספר קילומטרים, איננו מספק. בני משפחתו של המשיב הציעו לפיכך מקום מעצר בית חלופי בעיר רהט שבנגב. בדיקת היתכנות שנערכה במקום הייתה חיובית, בכפוף להשלמות.

7. ביום 12.12.2019 התקיים דיון נוסף באפשרות העברת המשיב למעצר בפיקוח אלקטרוני. בהחלטתו עמד בית המשפט על חומרת המעשים המיוחסים למשיב וכן על הכלל לפיו עבירות נשק מחייבות ברגיל מעצר מאחורי סורג ובריח. ואולם, לאחר שנדרש לבחינת הנסיבות הקונקרטיות, מצא בית המשפט כי עסקינן במקרה חריג בו ניתן להסתפק במעצר בפיקוח אלקטרוני. במסגרת נימוקיו מנה בית המשפט קמא מספר שיקולים מצטברים שהביאו להחלטתו: גילו הצעיר של המשיב; העדר עבר פלילי; ההרתעה שנוצרה משהותו במעצר; רמת המסוכנות הנשקפת מהמשיב לפי התסקיר; איכות הפיקוח שהוצע. בנוסף ציין בית המשפט קמא כי המסוכנות הנשקפת מהמשיב, מבלי להקל בה ראש, היא ספציפית כלפי המתלונן. דהיינו, אינה מופנית כלפי הציבור בכללותו. על כן מצא כי חלופת מעצר מרוחקת לצד מפקחים מתאימים ופיקוח אלקטרוני עשויים לתת מענה לחששות הקיימים מהמשיב, וקבע כי הלה יועבר למעצר בפיקוח אלקטרוני בתנאי מעצר בית מלא.

מכאן הערר שלפניי.

טענות העוררת והדיון בערר

8. טענת העוררת היא כי המעשים המיוחסים למשיב מלמדים על מסוכנות עצומה, כאשר אין בנסיבותיו האישיות כדי למקמו בגדר החריגים בהם מוצדק כי ישהה במעצר בפיקוח אלקטרוני. לשיטתה, המעשים המיוחסים למשיב "מלמדים שאין הוא בוחל באלימות חמורה לפתרון סכסוכים, ועל אדישות מוחלטת לחיי אדם". הרקע לעבירה מדגיש את מסוכנות המשיב: התכנון המקדים, אשר כלל נטילת רכב מקרוביו וזיוף לוחיות הרכב, ונגישותו לנשק, המעידה על מעורבות עבריינית, מעמידים בספק את הערכת שירות המבחן לגביו. מסוכנות זו גוברת נוכח העובדה שהנשק ששימש לירי באירוע טרם נתפס, שכן בכך גובר החשש לביצוע עבירות חמורות נוספות על ידי המשיב.

על רקע זה, אין די בנסיבות המשיב כדי לשחררו לחלופת מעצר: אין בגילו הצעיר של המשיב ובעברו הנקי, וכן אין בהסכם הסולחה שנערך בין הצדדים, כדי להפחית ממסוכנות המשיב לשלום הציבור. בנוסף, עומדות לחובתו החלטתו לשמור על זכות השתיקה בחקירתו (לאחר שטענתו כי שהה בבית סבו וסבתו במהלך האירוע נסתרה על ידי חומר הראיות), והימנעותו מהסגרת שותפו לדבר העבירה, אשר מעלה חשש ממשי כי שחרורו ממעצר מאחורי סורג

ובריח יביא לשיבוש הליכי משפט. חשש זה, לטענת העוררת, גובר מאחר שמחומר הראיות עולה כי משפחת המשיב, מהם נטל את הרכב ששימש באירוע, ניסתה גם היא לשבש את החקירה (בין היתר, באמצעות הודעה בכזב כי הרכב נגנב).

9. ביום 16.12.2019 קיימתי דיון בערר ושמעתי את עמדות הצדדים. במסגרת זו, חזרה העוררת על נימוקי הערר כפי שפורטו לעיל. בא כוח המשיב סמך ידיו על החלטת בית המשפט קמא ונימוקיו. במהלך הדיון התעוררה שאלה ביחס לפעולות חקירה של המשטרה בנוגע לחשוד אפשרי בכך שהוא השותף לביצוע הירי. בתום הדיון אפשרתי לעוררת להגיש הודעה משלימה בעניין זה. מההודעה המשלימה מתברר כי אותו חשוד אותר, נחקר ושחרר בתחילת ספטמבר 2019, וכי אין הוא דרוש בשלב זה לחקירה.

הכרעה

10. מעצר נאשם עד לתום ההליכים המשפטיים נגדו תלוי בשלושה משתנים: קיום ראיות לכאורה להוכחת אשמתו; קיום עילת מעצר; והעדר אפשרות להשיג את מטרת המעצר באמצעות חלופה שפגיעתה בזכויות הנאשם פחותה. בענייננו, אין חולק על קיומה של עילת מעצר ועל קיומן של ראיות לכאורה למעורבות המשיב בירי לכיוון המתלונן. הסוגיה העומדת להכרעה ממוקדת אפוא בשאלת האפשרות להפיג את המסוכנות הנשקפת מהמשיב באמצעות חלופת מעצר, וכלשון צווי החוק – "להשיג את מטרת המעצר בדרכי שחרור בערובה ותנאי שחרור, שפגיעתם בחירותו ושל הנאשם, פחותה" (סעיף 21(ב)(1) לחוקסדרהדין הפלילי (סמכויותאכיפה-מעצרים), התשנ"ו-1996 (להלן: "חוק המעצרים")). אקדים את המאוחר ואציין כבר עתה כי אינני סבור שחלופת מעצר אפשרית בשלב זה של ההליך. להלן אפרט נימוקיי.

11. נקודת המוצא בעבירות נשק היא מעצר מאחורי סורג ובריח. בעבירות אלו קמה חזקת מסוכנות סטטוטורית, אותה חלופת מעצר לא תאיין אלא במקרים חריגים ומטעמים מיוחדים שירשמו (ראו סעיפים 21(א)(1)(ג)(2) ו-22ב(1)(ב) לחוק המעצרים; בש"פ 454/18 בותסאז' מדינת ישראל, פסקה 16 (28.1.2018); בש"פ 4575/17עליאן' מדינת ישראל, פסקה 12 (3.7.2017); בש"פ 6168/19 נסראוי נ' מדינת ישראל, פסקה 12 (25.9.2019) (להלן: "עניין נסראוי")). חזקת מסוכנות זו לא קמה בכדי. בהקשר זה, מקובלת עלי עמדת העוררת לפיה המקרה דנן והנסיבות שהובילו אליו מלמדים על מסוכנות רבה: עסקינן בתכנית מוקפדת לפגוע בגופו של אדם. התכנית כללה הצטיידות בנשק חם, נטילת רכב תוך שיבוש אמצעי הזהוי שלו, וירי כלפי המתלונן בסביבה בנויה במרכז של עיר. 8 כדורים נורו לעבר המתלונן. כדור אחד פגע במתלונן. כדור אחד פגע בעוברת אורח. המשיב לא נרתע משימוש (בין בעצמו ובין על ידי שותפו) בנשק קטלני ברשות הרבים. האפשרות כי חיי המתלונן, או חיי עוברי אורח, ייגדעו במחי יד מהירי לא ריסנה את צעדי המשיב ברגע האמת. במובן זה, התוצאות הקשות והמצערות של האירוע אף אינן התרחיש הגרוע ביותר שיכול היה להתממש.

12. כאמור, חומרת האירוע מעידה כי רמת המסוכנות של המשיב גבוהה. אני ער לכך שבתסקיר שירות המבחן הוערכה המסוכנות כבינונית, ואולם קשה לקבל הערכה זו, בשים לב לטיב האירוע בו מדובר – ירי מרכב נוסע בסביבה בנויה. נסיבות נוספות המחזקות את מסוכנותו של המשיב, ומקשות על שחרורו למעצר בפיקוח אלקטרוני, הן כי זהות

האדם הנוסף שהשתתף בביצוע הירי כלפי המתלונן אינה ידועה; המשיב שותק בחקירותיו ובפרט נמנע מחשיפת האדם הנוסף בחקירותיו; הנשק בו נעשה שימוש לא נמצא; משפחת המשיב מגוננת עליו, ואף הציגה בעבר מידע כוזב לרשות החוקרת, כשנמסר כי הרכב ממנו בוצע הירי נגנב. נסיבות מעין אלו הוכרו בפסיקה כמוסיפות נדבך נוסף של חומרה על המסוכנות הקיימת ממילא בעבירות נשק (השוו עניין נסראוי, פסקה 12; בש"פ 5142/13 מדינת ישראל נ' אדרי, פסקה 6(21.07.2013); בש"פ 6898/19 מדינת ישראל נ' גבאי, פסקה 13 (28.10.2019); בש"פ 8694/09 מדינת ישראל נ' אלגיוסי, פסקה 5 (30.10.2009)).

13. אכן, לטובת המשיב עומדות גם נקודות זכות לא מעטות: העדר עבר פלילי והתרשמות חיובית בעיקרה של שירות המבחן, אשר ציין כי "המיוחס לו כיום הינו חריג וקיצוני"; הרושם כי מסוכנות המשיב ממוקדת בעיקרה כלפי המתלונן; העובדה שהמשיב חווה איומים מצדו של המתלונן ואף מצא עצמו קורבן לירי, ככל הנראה בהקשר זה; הסולחה שנחתמה לפני כשלושה חודשים; מקום מעצר הבית המוצע, המרוחק מסביבת מגוריו הטבעית בה נרקם הסכסוך שקדם לאירוע הירי; מערך הפיקוח, אשר נמצא ראוי. ועדיין, כששוקלים את נקודות החובה אל מול נקודות הזכות, ומביאים בחשבון את העובדה שהמדובר באירוע טרי, אשר התרחש אך לפני ארבעה חודשים, סבורני כי הכף נוטה בשלב זה במובהק לכיוון מעצר עד תום ההליכים.

14. סוף דבר: שוכנעתי מטיעוני העוררת כי טרם בשלה העת להעביר את המשיב למעצר בפיקוח אלקטרוני. אציין עם זאת כי נקודת האיזון בעניינו של המשיב עשויה להשתנות בעתיד הנראה לעין, במובן זה שאם תפקודו במעצר יהיה תקין במהלך החודשים הקרובים, ובתוך כך ייווצר מרחק זמן מסוים מהאירוע, והסולחה תוכיח את עצמה, ניתן יהיה לבחון שוב את אפשרות העברתו למעצר בפיקוח אלקטרוני. זכותו של המשיב להגיש בקשה לעיון חוזר בתנאי מעצרו בחלוף פרק זמן הולם שמורה לו.

15. הערר מתקבל. המשיב ימצא במעצר עד תום ההליכים בעניינו.

ניתנה היום, כ"א בכסלו התש"ף (19.12.2019).

שׁוֹפֵט